

Hoe gevoelig is jouw kind voor straf en beloning?: een vragenlijst voor ouders

Leentje Vervoort, Leentje.Vervoort@ugent.be

belangrijkste bevindingen

- Ouders kunnen goed aangeven op een vragenlijst hoe gevoelig hun kind is voor straf en beloning.
- Er is geen verschil tussen jongens en meisjes in gevoeligheid voor straf en beloning.
- Er zijn wel verschillen tussen jongere en oudere kinderen in gevoeligheid voor straf en beloning.

Wat willen we weten?

Als we willen weten hoe gevoelig kinderen zijn voor straf en beloning, kunnen we hen dat zelf vragen. Maar kinderen kunnen dat niet altijd zelf goed inschatten of vertellen. Denk bijvoorbeeld aan de allerkleinsten, die hebben daar gewoon nog geen zicht op. Soms is het ook belangrijk om niet alleen informatie van het kind zelf te krijgen, maar ook van anderen die het kind goed kennen, bv. ouders of leerkrachten.

Daarom hebben we een vragenlijst gemaakt waarop ouders kunnen aangeven hoe gevoelig hun kind is voor straf en beloning. Om bruikbaar te zijn, moet een vragenlijst 'betrouwbaar' en 'valide' zijn. Een betrouwbare lijst is een lijst waarin alle vragen relevant zijn: er zitten geen vragen in die niets te maken hebben met datgene wat we willen meten. Een valide lijst is een lijst die accuraat meet wat hij verondersteld wordt te meten.

Betrouwbaarheid meten we door na te gaan of de vragen uit de lijst sterk met elkaar samenhangen. De vragen die gaan over strafgevoeligheid moeten allemaal op ongeveer dezelfde manier beantwoord worden, en dat geldt ook voor de vragen die gaan over beloningsgevoeligheid. Validiteit meten we door na te gaan of de vragenlijst samenhangt met andere vragenlijsten

waarvan we weten dat ze kenmerken meten die verband houden met straf- en beloningsgevoeligheid. Zo weten we uit theoretische werken en andere vragenlijststudies dat strafgevoeligheid verband houdt met de persoonlijkheidskenmerken neuroticisme, negatieve affectiviteit, en inhibitie (teruggetrokkenheid) en met internaliserende problemen zoals angst en depressie. Beloningsgevoeligheid houdt verband met extraversie, positieve affectiviteit en toenadering, en met externaliserende problemen zoals hyperactiviteit en agressie.

Wat hebben we gedaan?

Moeders van 546 kinderen (336 meisjes) tussen 2 en 18 jaar vulden verschillende vragenlijsten in die peilen naar straf- en beloningsgevoeligheid, persoonlijkheidskenmerken en psychologische problemen.

De vragenlijst die peilt naar straf- en beloningsgevoeligheid heeft 7 vragen die te maken hebben met strafgevoeligheid, en 13 met beloningsgevoeligheid. Een strafgevoeligheidsvraag is bijvoorbeeld 'Uw kind is bang om fouten te maken.', een beloningsgevoeligheidsvraag 'Uw kind doet dingen vaak alleen maar omdat ze hem/haar leuk lijken.'. Ouders moeten op elke vraag aanduiden hoe goed de omschrijving past bij

hun kind (1=niet waar, 2=beetje waar, 3=waar, 4=erg waar), en door de juiste vragen bij elkaar op te tellen, krijgen we een score voor strafgevoeligheid en een voor beloningsgevoeligheid.

Om te testen of er verschillen in straf- en beloningsgevoeligheid zijn tussen jongens en meisjes, kijken we met gepaste statistische technieken of moeders van jongens andere antwoorden geven dan moeders van meisjes. We kijken ook naar leeftijdsverschillen, door straf- en beloningsgevoeligheid in verschillende leeftijdsgroepen (kleuters-lagere schoolkinderen-middelbare scholieren) met elkaar te vergelijken.

Om de betrouwbaarheid van de vragenlijst na te gaan, kijken we met gepaste statistische technieken of de 7 strafgevoeligheids-vragen op een gelijkaardige manier worden beantwoord, en of dat ook het geval is met de 13 strafgevoeligheidsvragen.

Om de validiteit van de vragenlijst na te gaan, kijken we met gepaste statistische technieken of strafgevoeligheid samenhangt met neuroticisme, negatieve affectiviteit, teruggetrokkenheid en internaliserende problemen, en of beloningsgevoeligheid samenhangt met extraversie, positieve affectiviteit, toenadering en externaliserende problemen.

Wat hebben we gevonden?

meisjes en jongens

De scores op straf- en beloningsgevoeligheid die moeders geven over hun kind, verschillen niet voor jongens en meisjes.

leeftijdsverschillen

Volgens hun moeders zijn basisschoolkinderen gevoeliger voor straf dan kleuters en dan middelbare scholieren. Hoe groter kinderen worden, hoe minder gevoelig ze volgens hen zijn voor beloning.

betrouwbaarheid

De 7 vragen die gaan over strafgevoeligheid hangen voldoende sterk met elkaar samen, om een betrouwbare meting van strafgevoeligheid te zijn. De samenhang tussen de 13 beloningsgevoeligheidsvragen is zelfs nog iets sterker, dus ook beloningsgevoeligheid kan betrouwbaar gemeten worden.

validiteit

Kinderen waarvan de moeder zegt dat ze laag dan wel hoog scoren op strafgevoeligheid scoren ook laag dan wel hoog op neuroticisme, negatieve affectiviteit, teruggetrokkenheid en internaliserende problemen. Kinderen die laag dan wel hoog scoren op beloningsgevoeligheid scoren ook laag dan wel hoog op extraversie, positieve affectiviteit, toenadering en externaliserende problemen. Deze verbanden zijn zoals we voorspelden op basis van theorie en eerdere vragenlijststudies. Moeders kunnen dus op een valide manier rapporteren over de straf- en beloningsgevoeligheid van hun kinderen.

Wat betekent dit?

De vragenlijst die we ontwikkelden, kan gebruikt worden om ouders te laten rapporteren over de straf- en beloningsgevoeligheid van hun kind. Deze vragenlijst kan extra informatie geven over deze kenmerken, naast wat het kind over zichzelf kan rapporteren.

Wetenschappelijk artikel

Vervoort, L., Vandeweghe, L., Vandewalle, J., Van Durme, K., Vandevivere, E., Wante, L., McIntosh, K., Verbeken, S., Moens, E., Goossens, L., & Braet, C. (2015). Punishment and reward sensitivity in children and adolescents: a parent report version of the BIS/BAS-scales. *Personality and Individual Differences*.

Vertrouwelijk

De resultaten van deze studie staan nog onder embargo. Gelieve ze dus vertrouwelijk te behandelen, en de resultaten (Wat hebben we gevonden?) en implicaties (Wat betekent dit?) nog niet extern te bespreken. Over de onderzoeksvraag en hypothesen (Wat willen we weten?) en de methode (Wat hebben we gedaan?) kan u wel vrij communiceren.

Meer informatie

Voor meer informatie over deze studie, kan u contact opnemen met de hoofdonderzoeker van de studie, of met Leentje Vervoort, Reward Projectmanager, Leentje.Vervoort@ugent.be